

ZEEUWSE MILIEU FEDERATIE

STICHTING NATUUR EN MILIEU

PLEITNOTA BEROEP COVRA

Ruim twee en half jaar geleden hebben de vereniging Zeeuwse Milieufederatie en de Stichting Natuur en Milieu een gezamenlijk beroep bij uw Afdeling ingesteld tegen de vergunningen in het kader van de Kernenergiewet en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren verleend aan de Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (COVRA) ten behoeve van het oprichten van een inrichting voor de bewerking, verwerking en opslag van afvalstoffen die splijtstoffen, ertsen en radioactieve stoffen bevatten en voor het in werking brengen en in werking houden van gedeelten van de inrichting. Nu vandaag deze beroepen in de bodemprocedure worden behandeld, is de in het geding zijnde inrichting al weer een zevental maanden in bedrijf. Dat de zitting niet kon worden gehouden voordat er sprake was van de aanvoer van radioactief afval vanuit Petten, vergemakkelijkt uw oordeelsvorming niet. Desondanks vertrouwen wij erop, dat het in bedrijf zijn van de inrichting niet van bepalende invloed is op de rechtmatigheidstoetsing van de verleende beschikkingen.

Namens de Zeeuwse Milieufederatie en de Stichting Natuur en Milieu wil ik u onze overwegende bezwaren tegen de verleende beschikkingen achtereenvolgens nader toelichten.

1. Tekortkomingen in de MER.

De kritiek van bewoners tegen de voorkeurslokatie voor de vestiging van de COVRA-inrichting op het PZEM-terrein Borssele heeft er toe geleid dat de keuze uiteindelijk is gevallen op de lokatie Sloe. Die gewijzigde keuze werd echter niet gevolgd door een nieuwe startnotitie en een inspraak van derden op de vast te stellen richtlijnen. Evenals de verweerders verantwoordt de Adviseur Beroepen Milieubeheer het uitblijven van een nieuwe MER voor de lokatie Sloe door te stellen, dat deze lokatie als een alternatief kan worden gezien, dat binnen het reeds lopende projekt kon worden ingebracht. Wij bestrijden die opvatting. Het gaat er in deze niet om of de ligging ten opzichte van de oorspronkelijke lokatie gemeten in afstand binnen de perken blijft. Het gaat hier met name om de aard van de lokatie. En die verschilt in hoge mate van de PZEM-lokatie. De plaats waar de inrichting nu staat is een buitendijkse lokatie op een hoogte van 5,6 meter boven NAP, terwijl de plek op het PZEM-terrein gelegen is achter een dijk van 10 meter boven NAP. Bovendien

bevindt de lokatie Sloe zich dichterbij risikodragende bedrijven als: Total, Hoechst en de Eurogasterminal. Het afzien van een compleet nieuwe MER is dus uiterst aanvechtbaar.

2. De te ruime oprichtingsvergunning.

Naar ons oordeel dient de oprichtingsvergunning beperkt te blijven tot de eerste bedrijfsfase welke uitsluitend betrekking heeft op het afval waaraan men zich tot op heden geëngageerd heeft. De oprichtingsvergunning voor een COVRA-faciliteit rekent niet alleen met het totaal van het geëngageerde afval en maar ook met een nog te installeren nucleair vermogen van 4.000 megawatt. Dat vinden wij verwerpelijk.

Een aantal argumenten liggen aan deze opinie ten grondslag.

- A. Hoewel met de inzichten van een aantal jaren geleden, mogelijk gevaar, schade en hinder die de inrichting in zijn maximale omvang met zich mee kan brengen, zijn beoordeeld, mag dat niet zondermeer betekenen, dat nu reeds een oprichtingsvergunning voor een inrichting van maximale omvang wordt verleend. Want ondanks de opvatting van vergunningaanvrager en vergunningverleners, dat het afval waar het hier om handelt, konform de huidige criteria voor isoleren, beheersen en controleren wordt bewerkt, verwerkt en opgeslagen, bestaat er geen enkele garantie dat zich naar toekomstige inzichten, geen groter gevaar, schade of hinder zal voordoen dan bij de oorspronkelijke vergunning was voorzien. Feitelijk anticipeert de Adviseur Beroepen Milieubeheer hier op met enkele opmerkingen in zijn advies. Ten aanzien van het gebruik van glas als konditioneringsmatrix houdt hij, indien onderzoeksbevindingen dit zouden aangeven, de mogelijkheid open voor interimopslag in een andere vorm. En ook bij de aanname voor het overstromingsrisiko van de inrichting houdt hij een slag om de arm. Of de aanname in het MER te konservatief is, zo stelt hij, zal de komende jaren moeten gaan blijken. Dat zich in de nabije toekomst een grotere mate van gevaar, schade of hinder kan voordoen dan waarmee de huidige vergunningen rekening houden, kan dus geenszins worden uitgesloten. Vandaar dat zou moeten worden afgezien van een vergunning in de huidige maximale omvang.
- B. Een ander argument om af te zien van een oprichtingsvergunning in de voorziene maximale omvang, vormen de wijzigende inzichten ten aanzien van de opwerking van gebruikte splijtstofstaven. Uit de studie van de Interfacultaire vakgroep Energie en Milieukunde van de Rijksuniversiteit van Groningen die in december 1991 gepubliceerd is blijkt, dat direkte opslag zonder opwerking het milieu minder belast en economisch aantrekkelijker is. Die veranderende inzichten kunnen hun weerslag hebben op de precieze indeling en omvang van de COVRA-inrichting.
- C. Verder bestaat er in geval van een oprichtingsvergunning voor een maximale

omvang geen enkele garantie, dat bij een uitbreiding van het Nederlandse kernenergievermogen en bij de daaruit voortvloeiende aanvraag voor het in werking brengen en houden, een volwaardige inspraakprocedure overeenkomstig hoofdstuk 3 WABM zal worden afgewikkeld ten behoeve van de opslag van radio-actief afval. Erger nog, de verantwoordelijke ministers maken duidelijk dat geen inspraakronde zal worden gehouden omdat zij er voetstoots vanuit gaan, dat zich geen groter gevaar, schade of hinder ten opzichte van de reeds beoordeelde situatie zal voordoen. Juist een hernieuwde, maximale inspraakprocedure is bij een activiteit als deze waartegen zo'n grote weerstand bij de bevolking bestaat, zondermeer gewenst.

Inspraak conform hoofdstuk 3 van de WABM is in de toekomst enkel gewaarborgd bij een huidige Kernenergievergunning die zich tot de eerste fase beperkt.

Hierbij voelen we ons gesteund door het advies van de Adviseur Beroepen Milieubeheer. Hij stelt in het ambtsbericht, dat uit de totstandkomingsgeschiedenis van de Kernenergiewet af te leiden is, .."dat slechts in een zeer beperkt aantal gevallen kan worden overgegaan tot het toepassen van inspraakloze procedures." En naar zijn oordeel is het zeer de vraag..."of de onderhavige procedure daartoe behoort."

- D. Ook op grond van het **rechtvaardigheidsprincipe** zou er voor gekozen moeten worden de huidige oprichtingsvergunning niet te laten vooruitlopen op mogelijk toekomstig, extra kernenergievermogen.

De Adviseur Beroepen Milieubeheer stelt zelf, dat de problematiek van het vrijkomende radio-actief afval met toetsing aan het rechtvaardigheidsbeginsel bij nieuwe kerncentrales primair aan de orde moet komen bij de afweging of elektriciteitsopwekking door middel van kernenergie gerechtvaardigd is ten opzichte van andere methoden. Nieuw radio-actief afval kan enkel worden toegelaten, wanneer de regering besloten heeft dat er nieuwe kerncentrales moeten komen. En daar moet nog discussie over plaatsvinden. Juist deze opvatting maakt duidelijk, dat bij de huidige maximale oprichtingsvergunning, het rekening houden met afval van kernenergie-installaties waarover nog besloten moet worden, nu niet aan de orde kan zijn. Temeer daar het Tweede Strukturaarschema Elektriciteitsvoorziening dat het energiebeleid voor het komend decennium vastlegt en dat recentelijk een schriftelijke inspraak heeft doorlopen, geen uitspraken doet over kernenergie.

De in het geding zijnde oprichtingsvergunning dient zich dan ook logischerwijze te beperken tot een inrichting die afgestemd is op gelijkblijvende afvalproductie en een dertigjarige bedrijfstijd van de huidige kerncentrales van Dodewaard en Borsele.

3. De noodzaak de oprichtingsvergunning te combineren met de vergunningen voor het in werking brengen en houden van installaties.

De Zeeuwse Milieufederatie en de stichting Natuur en Milieu pleiten voor een maximale combinatie en coördinatie van de oprichtingsvergunning met een vergunning voor het in werking brengen en houden van de inrichting. Met deze systematiek

wordt bevorderd, dat bij de beoordeling van de verschillende vergunningaanvragen rekening wordt gehouden met de onderlinge samenhang tussen de betrokken aanvragen, hetgeen tot uitdrukking kan komen in de samenhang en afstemming tussen de beschikkingen die op de aanvragen worden gegeven. Het milieubelang is in hoge mate met zo'n afstemming gediend. Op deze wijze kunnen bouw- en milieuvergunningen namelijk zo goed mogelijk op elkaar worden afgestemd. Deze benadering is ook gebruikelijk in de huidige milieuwetgeving, zo stelt de Adviseur Beroepen Milieubeheer. Desondanks treffen wij bij de COVRA-vergunningen deze afstemming niet aan tussen de oprichtingsvergunning en de vergunning voor het in werking brengen en houden van de installaties.

Uit het ambtsbericht lezen we, in afwijking van het zojuist gestelde, dat in het onderhavige geval van de gebruikelijke systematiek kan worden afgeweken, "...omdat tussen het oprichten van een nucleaire installatie en het in werking brengen en houden daarvan, een periode van jaren kan liggen. Wijzigingen in het bouwontwerp kunnen dan bij de aanvraag voor het in werking brengen en houden worden rechtgetrokken." Echter met deze mogelijkheid voor bouwkundige wijzigingen is echter geenszins gegarandeerd, dat ook wenselijke aanpassingen in de milieuhygiënische voorzieningen kunnen worden doorgevoerd.

4. Bezwaren tegen verbranding van vloeistoffen en kadavers.

De verbranding van kadavers en van organische vloeistoffen stuit bij de Zeeuwse Milieufederatie en bij Stichting Natuur en Milieu op grote bezwaren. Wij menen namelijk, dat deze wijze van verwerking een toegevoegd risico oplevert in verband met de emissies naar de lucht en naar het water. Enkel wanneer genoemd afval niet wordt verbrand maar samengeperst wordt opgeslagen, wordt aangesloten bij het ALARA-beginsel hetgeen vraagt elke blootstelling aan straling zo beperkt mogelijk te houden als redelijkerwijs mogelijk is. Ook in het ambtsbericht staat, dat het niet-verwerken van het afval vanuit een oogpunt van uitstoot naar het omringende milieu de beste bescherming van het milieu oplevert. Maar verbranden zou volgens datzelfde advies vanuit het oogpunt van bedrijfszekerheid en volumereductie in beschouwing moeten worden genomen. Wij vinden deze argumenten niet steekhoudend. Om de bedrijfszekerheid van de COVRA-inrichting te garanderen kan, in het geval dit nodig mocht blijken, de prijs voor kernenergie worden verhoogd om een milieuhygiënisch verantwoorde opslag zeker te stellen. Van volumereductie door verbranding behoort ons inziens te worden afgezien, wanneer de kans op milieubelasting er door wordt vergroot. En dat is hier aan de orde.

In het ambtsbericht wordt verder gesteld, dat de hoge verbrandingstemperaturen zorgen voor een veilige verbranding, waardoor ook de mogelijke vorming van dioxines wordt tegengegaan. Een voldoende hoge verbrandingstemperatuur alleen is wel een noodzakelijke, maar geen voldoende voorwaarde om de uitstoot van dioxines te voorkomen. Of dioxines gevormd worden hangt met name af van het afkoelingstrajekt van het rookgas. Verbrande verbindingen koelen op hun tocht door de schoorsteen af, en bij een temperatuur van tweehonderd en vierhonderd af en middels een chemische reactie die verloopt op het vliegstof kunnen dan dioxines ontstaan. De huidige gegevens verschaffen ons niet de zekerheid, dat bij de verbranding van organische

vloeistoffen en kadavers in de COVRA-inrichting geen dioxinevorming ontstaat.

5. De noodzaak van een tijdelijke vergunning.

Gezien het gegeven dat sprake is van interimopslag, gezien de beperkte ervaring met de methode van de droge opslag van splijtstofelementen en kernsplijtingsafval, rekening houdend met nieuwe inzichten ten aanzien van de risico's, en gelet ook op enkele onzekerheden die de Adviseur Beroepen Milieubeheer uit ten aanzien van de verpakking van het afval in glas en het berekende overstromingsrisiko, is het noodzakelijk dat een tijdelijke vergunning voor de inrichting wordt afgegeven. Uit de milieuwetgeving blijkt dat onder tijdelijkheid een periode van maximaal tien jaar moet worden verstaan, de aanvraag rept over een inrichting voor de komende 50 tot 100 jaar. De gevraagde gelimiteerde periode voor de inrichting belet ons inziens niet, dat deze kan worden opgesplitst in perioden van 10 jaar, waarna de vergunning steeds dient te worden herbeschouwd en zal moeten worden aangepast aan de nieuwste inzichten voor isolatie, beheer en controle. Hoe zeer de onderhavige wijze van opslag nog in ontwikkeling is en voortdurend aan de best beschikbare technische middelen behoort te worden aangepast blijkt wel uit het feit dat zoals de Adviseur Beroepen Milieubeheer aangeeft nu al HEPA-filters met een vangstrendement van bijna honderd procent voor stoffen uit de besmette verwerkingsruimten en uit de mogelijk besmette ruimten zouden kunnen worden aangebracht. Zo'n voorziening zou dan ook in de huidige vergunning al dienen te worden opgenomen. Ook het aanbrengen van een ultrafiltratie-unit voor een hoger rendement bij de afvalwaterzuivering zou in de nabije toekomst aan de orde kunnen zijn.

Al met al pleiten deze zaken voor het afgeven van een tijdelijke vergunning.

6. Bedenkingen bij droge opslag.

De droge opslag van splijtstofelementen en kernsplijtingsafval zal, zoals de vergunning aangeeft, geschieden met behulp van de methode van droge opslag. Wij plaatsen grote vraagtekens bij de betrouwbaarheid en veiligheid van deze methode vanwege de geringe ervaring met langdurig droge opslag. Toch achten de vergunningverleners de 20 jaar ervaring met de Wylfa-plant en de bevindingen uit een aantal testen een voldoende waarborg voor een milieuhygiënisch verantwoorde droge opslag.

Hoe weinig solide dit fundament is moge niet alleen blijken uit de ontbrekende onderbouwing in de overwegingen bij de vergunning, het komt zelfs navrant tot uiting in het ambtsbericht van de Adviseur Beroepen Milieubeheer waarin hij de Wylfa-plant opvoert als argumentatie voor de voldoende ervaring met droge opslag met behulp van passieve koeling, terwijl hij een alinea verderop onomwonden stelt, dat de wijze van opslag op de Wylfa-plant echter niet is te vergelijken met de onderhavige opslag. Deze kontradiktie bevestigt feitelijk ook ons bezwaar, dat de methoden met droge opslag elders zoals in de Wylfa-plant niet identiek zijn aan de voorgenomen opslag bij COVRA. De in praktijk gebrachte methoden elders zouden, zoals de vergunningstukken suggereren, echter wel vertaalbaar zijn naar het COVRA-systeem. Aan de door ons gevraagde onderbouwing van die opinie heeft het evenwel steeds ontbroken.

Wij willen er u op wijzen, dat in tegenstelling tot de langdurige ervaringen met de natte opslag in waterbassins, de droge opslag nog in de kinderschoenen staat en de nodige vragen over veiligheid oproept. Dat blijkt ook uit de resultaten van de studie met de titel "De risico's verbonden aan container- en bunkeropslag van kernafval" eind 1987 uitgebracht door de Natuurkundewinkel Utrecht. In dit rapport wordt vermeld, dat voor wat de opslag van kernsplijtingsafval in bunkers en containers betreft, scheuren en breuken kunnen optreden in het glas vanwege de te grote temperatuurverschillen. Die kunnen op hun beurt grote spanningen veroorzaken. Om de invloeden van temperatuur op KSA te berekenen ontbreekt adequate informatie. Dat komt ondermeer omdat met de opslag van KSA in containers geen praktijkervaring is opgedaan. Daardoor is het niet mogelijk om een juist oordeel te vellen over de veiligheid van de opslagfaciliteit. Ook onderbouwt de Natuurkundewinkel in het rapport de mogelijkheid, dat tijdens de interimopslag meer dan 1% van de bestraalde splijstofelementen gaat lekken.

7. Overstromingsrisiko.

De Zeeuwse Milieufederatie en de stichting Natuur en Milieu blijven grote bezwaren houden bij de berekende en geaksepteerde overstromingskansen van eenmaal in de tienduizend jaar voor de buitendijkse lokatie Sloegebied. En daarbij is overigens al rekening gehouden met een zeespiegelstijging van 1 meter in de komende honderd jaar. Een kans in een dergelijke orde van grootte moet, zoals de nota "omgaan met risico's" aangeeft, als een aanzienlijke kans van optreden worden aangemerkt. Daarentegen dient gestreefd te worden naar een verwaarloosbaar risico. En dat wordt pas bereikt, wanneer konform de nota "omgaan met risico's", er een overstromingskans bestaat van 1 keer per honderdmiljoen jaar.

Dat overstromingsrisiko probeert ook de Adviseur Beroepen Milieubeheer toe te lichten. Dat mondt uit in een onbegrijpelijke argumentatie. Het levert in ieder geval voor u geen enkel houvast om uw oordeel op te baseren. De Adviseur Beroepen Milieubeheer wil ons namelijk doen geloven, dat dezelfde overstromingskans van eenmaal in de tienduizend jaar zou bestaan voor zowel de gekozen buitendijkse lokatie in het Sloegebied welke op een hoogte ligt van 5,6 meter boven NAP als voor de aanvankelijk in aanmerking komende binnendijkse lokatie die gelegen is achter een op deltahoogte gebrachte Westerscheldezeedijk van 10 meter boven NAP.

Tijdens de winterstormen van januari 1990 hebben we kunnen ervaren, dat de golftoppen al bij een waterpeil van 2.30 meter boven NAP de hoogte kunnen bereiken waarop de COVRA-inrichting nu is gerealiseerd. De golven kwamen toen over de kade van het industrieterrein. Hieruit blijkt, dat er dus bij waterstanden ver beneden de 5,6 meter boven NAP overstroming van de gebouwen voor LAVA en MAVA en niet-warmteproducerend HAVA kan plaatshebben.

Hoe groot de kracht van het binnendringend water kan zijn, kan men met eigen ogen op een aantal plaatsen in Zeeland zien, namelijk daar waar zich nu nog binnendijks diepe welen bevinden achter de dijkdoorbraken ontstaan tijdens de vernietigende storm van 1953. Hieruit moge blijken, dat bij een overstroming rekening moet worden

gehouden met een enorme erosie van de bodem waarop de COVRA-inrichting zich bevindt. De verankerde elementen in het opslaggebouw voor niet-warmte producerend HAVA kunnen van hun plek worden gestoten. En het is ook voorstelbaar dat de omhullingen van dat radio-actieve afval beschadigd kunnen raken.

Ook de commissie voor de MER merkt in haar toetsingsadvies over het tweede lokatiegebonden MER op, dat alle gebouwen, behalve het gebouw voor warmteproducerend HAVA, in de komende eeuw een kans op overstromen hebben die mogelijk groter is dan eenmaal in de tienduizend jaar; dat kan dus ook morgen zijn. En bij zo'n overstroming komen de beleidsuitgangspunten zoals die voor het afvalbeleid zijn vastgelegd in de zogenaamde IBC-kriteria, in het gedrang.

Vandaar dat wij de middels de Kernenergiewetvergunning geaksepteerde overstromingskans niet verdedigbaar achten.

8. De radio-actieve belasting van het watersysteem van de Westerschelde.

In ons beroep tegen de verleende vergunningen hebben wij gewezen op de mogelijk nadelige, langdurige effecten van emissies via het afvalwater op het watermilieu van de Westerschelde. De Westerschelde is een estuarium met hoge natuurwaarden. Gelet op die natuurwaarden en de afspraken waaraan de rijksoverheid zich heeft gecommitteerd tijdens de konventie van Ramsar, zou de Westerschelde de status van "wetland" moeten worden verleend. Dit vraagt om een verstandig gebruik van het estuarium en om water- en waterbodemkwaliteit die zouden moeten voldoen aan ekologische normen. Daarom dient in ieder geval de ekologische doelstelling van het laagste nivo gehaald te worden. Die doelstelling valt samen met de basiskwaliteit, of zoals het tegenwoordig heet, de algemene milieukwaliteit. De norm voor de basiskwaliteit voor radio-actieve stoffen wordt in de Westerschelde niet gehaald. Het onderbouwende deelrapport twee van het Westerscheldebeleidsplan geeft aan dat bij de laatste meting in 1986 in Vlissingen, dus in de nabijheid van het Sloegebied, een overschrijding van de basiskwaliteitsnorm van de som voor alfa-, beta- en gamma-activiteit, met honderd procent werd geconstateerd. Elke verdere verhoging van de belasting van de Westerschelde met radio-actieve stoffen, en daaraan zal de COVRA bijdragen, behoort dan ook uit den boze te zijn.

Gezien het bovenstaande achten de Zeeuwse Milieufederatie en de stichting Natuur en Milieu meer dan voldoende gronden aanwezig om u te verzoeken de verleende beschikkingen aan de COVRA te vernietigen.

Goes, 7.7.92.

Drs. M.F.A.M. van Mierlo.